

“За своју филозофију јамчи властитим животом”

Вељко Петровић о Браниславу Ћ. Нушићу

Обележавање шездесетогодишњице рођења и четрдесетогодишњице књижевног рада Бранислава Ћ. Нушића било је новембра 1924. године достојанствено обележено у целој Југославији.

Председник одбора био је Јован Цвијић, академик, научник светског гласа. Поред Београда, десетине градова имало је специјалне програме обележавања јубилеја, а међу њима су се истицали Скопље, Нови Сад, Загреб, Сарајево, Љубљана, Осиек, Марибор, Крагујевац, Бањалука, Крушевац, Ниш, Куманово,

Битољ, Сплит, Вршац, Вуковар, Дервента, Ужице, Смедерево.

Министарство просвете дало је налог средњим школама за одржавање предавања о Нушићу и послало пропратни материјал о писцу. Указом од 6. новембра 1924. Нушић је одликован Орденом Карађорђевог звезде 4. реда, а добио је бројне честитке из иностранства, а међу њима од Герхарда Хауптмана, Роберта Брака, Томаса Мана, истакнутих књижевника, др Макса Холбеа, Ф. Фарнијеа, директора позоришта “Одеон” у Паризу и др.

Посебно је био запажен чланак о Нушићу, који је 6. новембра 1924, на дан јубилеја, објавио књижевник Вељко Петровић, из кога доносимо најзанимљивије делове:

“Бранислав Нушић је веома занимљив и као писац и као човек. Дати његову духовну физиономију готово је немогуће, као што је и веома тешко одредити изворе његовој делатности и домене његовој инвенцији.

То је вазда случај кад стојимо пред личношћу која представља било једну нацију било један сталеж. Јер Нушић је репрезентант грађанства које је сложено из балканско-чаршијских, патријархалних – још увек живих у талогу нагона – и из европских и велеградских динамичнијих и малоградских интернијих елемената.

Оно ће (грађанство), истина гунђајући, да са оријенталним фатализмом подноси извесне недаће које се иначе само с нешто организоване енергије дају уклонити. Оно у исти час располаже и с добром дозом лакомислености и распикућством скоројевића, и с леденом, калкулаторском промишљеношћу каквог француског циције буржуја. Оно ће цинички исповедати начело “гледај од чега се живи”, али ће без поговора акцептовати све опасности царинских, па потом, и крваво збиљских ратова. Оно ће се ругати свакој ораторској фрази, одбијати сваку помпезнију и декоративнију манифестацију и персоналних и општих осећања, али ће у исти мах оснивати својим уштеђевинама, легатима, безбројне добротворне и културне фондације.

То су ти наши грађани којима ниједна влада не ваља, којима су сви министри сумњива поштења, који и своје владаре називају, ако већ не подругљивим, а оно исувише присним, другарским именима – али који прелазе Албанију, шалећи се са својим сопственим бедним стањем, па им, по повратку, и не пада на памет да некога чине одговорним, због толиких, можда, непотребних жртава.

Бранислав Нушић је писац бескрајно пријемчивог, савитљивог духовног, на досетку као и на добар посао мачкасто спремног, свемоћно оптимистичког и неустрашивог грађанства, које кад је сито, кокетује са сентименталношћу, али у коме ни тада није утонуло револуционарно порекло, те је и услед кикота готово да се стидљиво гане билочијим болом и да притекне без ситничарства

у помоћ невољнику.

Нушић је цео свој век провео пишући, Он је писао и кад је био дипломата, и управни чиновник и управитељ театра, писао је селећи се с једног краја Српства на други, радећи марљиво на свима одговорним положајима, агитујућ и уз то свуда духовитом и пламеном речју, оснивајући свуда патриотска и културна удружења, остављајућ и на свима местима трајан и светао траг једног изузетног човека, једне бескрајно симпатичне, сугестивне личности којој је дато да се игра расположењима маса и да најзамршеније ситуације и конфликте решава олако, једном досетком, једним шаљивим мигом свога ситног ока.

Он је писао безброј политичких чланака, озбиљних мемоара о националним питањима, путописе из јужних крајева, приповетке, озбиљне и хумористичне, козерије, фарсе, лакрдије, комедије, драме, песничке драмолете, трагедије, романе – па чак, у почетку, и песме. Његова сабрана дела изнеће преко тридесет књига. И међу тим његовим списима нема ниједног, од најмасније шале до крвавих трагедија – из кога не би вејао благотворни подстицај једног антифилозофа и филозофа: да се живот мора подносити и да се може поднети, али само спречавајући сузе акцијом или осмехом.

То је филозофија тога антифилозофа, који за своју филозофију јамчи својим властитим животом”.

